

Remittance...ผลกระทบต่อเศรษฐกิจลาตินอเมริกา (ตอนที่ 2)

จากบทความตอนแรกที่ระบุว่า เงินโอนกลับของแรงงานที่ออกไปทำงานในต่างประเทศ มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจภูมิภาคลาตินอเมริกาอย่างยิ่ง โดยลาตินอเมริกาเป็นภูมิภาคที่มีมูลค่าเงินโอนกลับของแรงงานอพยพมากที่สุดในโลก หรือเกือบ 25% ของเงินโอนกลับมูลค่าเป้าหมายของแรงงานที่อพยพไปทำงานในต่างประเทศทั้งหมดของโลก และยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม เงินโอนกลับดังกล่าวส่งผลกระทบต่อภูมิภาคลาตินอเมริกาทั้งทางบวกและทางลบ ดังนี้

ผลกระทบทางบวก

Remittance เป็นเครื่องมือโอนถ่ายทรัพยากรระหว่างประเทศที่มีประสิทธิภาพอย่างหนึ่ง โดยผู้ได้รับเงินโอนสามารถใช้เงินโอนเหล่านั้นให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและจะส่งผลกระทบต่อประเทศโดยรวม ดังนี้

- **มาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น** ครอบครัวชาวลาตินอเมริกันที่ได้รับเงินโอนเหล่านั้นมักจะนำเงินไปใช้จ่ายหรือลงทุนในกิจการต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงฐานะความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น โดยจากรายงานเรื่อง “Microeconomic Impacts of Remittances (2005)”, ของ Catalina Amuedo-Dorantes จากมหาวิทยาลัย San Diego State University ของสหรัฐฯ พบว่า กว่า 79% ของเงินที่ส่งกลับมายังลาตินอเมริกาจะถูกนำไปใช้จ่ายเพื่อจัดหาปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต อาทิ อาหาร ยารักษาโรค สินค้าอุปโภคบริโภค รวมถึงการชำระหนี้ โดยเฉพาะในประเทศสาธารณรัฐโดมินิกัน เฮติ นิการากัว และคอสตาริกา ส่วนเงินที่เหลือจะนำไปใช้จ่ายด้านการศึกษา การดูแลสุขภาพ และซ่อมแซมสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ นอกจากนี้ บางครอบครัวยังนำเงินไปลงทุนประกอบกิจการขนาดย่อมหรือประกอบธุรกิจเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งนอกจากจะทำให้มาตรฐานการครองชีพของผู้ได้รับเงินโอนสูงขึ้นแล้ว (โดยเฉพาะประชาชนยากจนในชนบท ซึ่งเป็นครอบครัวของแรงงานอพยพเหล่านี้) ยังส่งผลให้เศรษฐกิจโดยรวมของภูมิภาคลาตินอเมริกาขยายตัวเพิ่มขึ้นด้วย

- **ธุรกรรมเกี่ยวกับการโอนเงินได้รับการพัฒนาและขยายตัว** ในระยะแรก ๆ แรงงานอพยพชาวลาตินอเมริกันมักจะส่งเงินกลับโดยการฝากคนรู้จักหรือส่งต่อกันมา เนื่องจากการโอนเงินผ่านระบบธนาคารจะมีค่าใช้จ่ายสูงมาก แต่เมื่อความต้องการโอนเงินกลับมีมากขึ้นทำให้ธนาคารต่าง ๆ ในลาตินอเมริกา หันมาแข่งขันพัฒนาเทคโนโลยีในการโอนเงินระหว่างประเทศให้ทันสมัยมากขึ้น เพื่อลดต้นทุนในการโอนเงิน เช่น สถาบันการเงินหลายแห่งเริ่มเปิดให้ชาวลาตินอเมริกันสามารถถอนเงินจากบัญชีที่เปิดในสหรัฐฯ ผ่านตู้ ATM ในประเทศของตนได้ หรือในเม็กซิโกที่มีการใช้ระบบ Automated Clearing House (ACH) ซึ่งเป็นระบบหักบัญชีระหว่างธนาคาร เพื่อลดต้นทุนการโอนเงินผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งการปรับปรุงระบบการโอนเงินดังกล่าว ส่งผลให้ชาวลาตินอเมริกันราว 70% ของจำนวนประชากรทั้งหมด ที่ไม่เคยมีบัญชีเงินฝากหรือทำธุรกรรมใด ๆ กับธนาคาร เริ่มเปิดบัญชีเงินฝากและใช้บริการโอนเงินมากขึ้น ทำให้ภาคการเงินการธนาคารที่ทำธุรกรรมเกี่ยวกับการโอนเงินระหว่างประเทศขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

- **การลงทุนในประเทศขยายตัว** เงินโอนกลับจากแรงงานในต่างประเทศที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องนี้ ส่งผลให้ปริมาณเงินในระบบของภูมิภาคลาตินอเมริกาเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ธนาคารพาณิชย์มีเงินฝากเพิ่มขึ้นและสามารถปล่อยสินเชื่อให้แก่ภาคเอกชนเพื่อนำไปลงทุนในกิจการต่าง ๆ เพิ่มขึ้นด้วย โดย Multilateral Investment Fund (MIF) ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดของ Inter-American Development Bank ประมาณว่าราว 15%-20% ของเงินโอนกลับในปี 2005 ถูกนำมาลงทุนเพื่อพัฒนาประเทศในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะการลงทุนในภาคอสังหาริมทรัพย์ การศึกษา และสุขภาพ

นอกจากนี้ การโอนเงินกลับก็อาจเป็นอีกช่องทางในการดึงดูดเงินลงทุนจากต่างประเทศได้เช่นกัน เพราะภาพรวมเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ย่อมสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนต่างชาติและพร้อมจะเข้ามาลงทุนเพิ่มขึ้นด้วย

ผลกระทบทางลบ

ผลกระทบทางลบที่เกิดจาก Remittance ต่อเศรษฐกิจภูมิภาคลาตินอเมริกาที่สำคัญ ได้แก่

- **Dutch Disease** เกิดจากการที่เงินตราต่างประเทศไหลเข้าไปยังประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นจำนวนมาก ทำให้ค่าเงินของประเทศนั้นแข็งค่าขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทิศทางการค้าระหว่างประเทศ โดยค่าเงินที่แข็งขึ้นจะทำให้ความสามารถในการแข่งขันของสินค้าส่งออกลดลง ขณะที่จะมีภavnนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศสูงขึ้น ซึ่งทำให้เงินตราต่างประเทศมีแนวโน้มที่จะไหลออกเพื่อชดเชยกับเงินที่ไหลเข้ามา ทำให้เศรษฐกิจของประเทศดังกล่าวเติบโตได้ไม่เต็มที่
- **ขาดแคลนแรงงาน** ซึ่งเป็นผลจากผู้ที่ได้รับเงินโอนจากแรงงานที่ไปทำงานในต่างประเทศมีแนวโน้มจะลาออกจากงานที่ตนทำอยู่มากขึ้น ส่งผลให้ภูมิภาคลาตินอเมริกาประสบภาวะขาดแคลนแรงงาน ทั้งนี้ จากรายงานเรื่อง "Migration, Remittances and Male and Female Employment Patterns (2006)" พบว่า แรงงานชาวเม็กซิโกที่ทำงานอยู่ในประเทศมีแนวโน้มที่จะลาออกจากงานมากขึ้น เนื่องจากมีรายได้จากญาติที่ออกไปทำงานในต่างประเทศมากขึ้น โดยเฉพาะแรงงานสตรี ทำให้เม็กซิโกเริ่มประสบภาวะขาดแคลนแรงงาน
- **เศรษฐกิจลาตินอเมริกายังมีความเสี่ยงสูงจากการพึ่งพาเงินได้จากแรงงานอพยพ** ซึ่งเป็นผลมาจาก
  - แรงงานอพยพชาวลาตินอเมริกันกว่า 50% ทำงานในสหรัฐฯ ขณะที่เศรษฐกิจสหรัฐฯ เริ่มมีแนวโน้มชะลอตัวลง
  - ภาคการผลิตในต่างประเทศที่มีแนวโน้มขยายตัวดี คือ ซอฟต์แวร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งจำเป็นต้องใช้แรงงานที่มีความรู้และทักษะเฉพาะทางมากขึ้น ขณะที่แรงงานอพยพชาวลาตินอเมริกันส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำและไม่เหมาะกับการทำงานในตำแหน่งงานที่เพิ่มขึ้นได้
  - ตลาดแรงงานในยุโรปและญี่ปุ่นมีแนวโน้มขยายตัวมาก แต่ก็ยังมีปัญหาเรื่องการกีดกันเชื้อชาติ ซึ่งจะทำให้แรงงานจากต่างชาติมีโอกาสได้งานทำยากยิ่งขึ้น

ส่วนเศรษฐกิจต่างประเทศ ฝ่ายวิชาการ

พฤศจิกายน 2006